FADO

CĂTALIN IONESCU

L-am observat abia cînd şi-a luat în braţe instrumentul lui ciudat şi l-a mîngîiat duios. Fără motiv aparent. M-am răsucit deodată şi l-am privit. M-a văzut şi şi-a fixat ochii în ochii mei. Ochii aceia albaştri, uşor spălăciţi, ca un nor nesigur de vinovăţie. A zîmbit uşor, discret şi şi-a coborît privirea spre instrumentul care se tîngui pentru a doua oară în mîna sa. Am înghiţit nodul din gît şi am strîns-o tare lîngă mine pe Lady. Ea a protestat, a spus ceva, nu-mi mai amintesc ce anume, de fapt cred că nici atunci nu am înţeles sau nu m-a interesat, pentru că omul începuse să cînte. Unul din cîntecele acelea stinghere, învolburate de vuiet de singurătate, de şuierul nisipului din întinderile nemişcate ale planetei, de gemetele lacrimilor din nopţile reci de dragoste. M-am ridicat de la masă uitînd de femeia mea şi m-am apropiat de omul care cînta încet lîngă foc, în cîrciuma de lemn ud. Dar Lady mă urmă tăcută, supusă, aşa cum numai de puţine ori ştiuse să fie. Şi acordurile pluteau mai departe în jurul nostru, pe faldurile vaporoase ale unor spaţii vii, umplute de miasme necunoscute, o melodie veche mirosind a timp, precum cîntăreţul cel bătrîn şi instrumentul său. Apoi, cîntecul se curmă brusc, într-un acord dureros de persistent. Omul mă privi iar, întrebător, sau poate că numai aşa mi s-a părut.

— Mai cîntă, l-am rugat.

Lady a dat şi ea din cap, dar eu nu aveam atunci vreme de părul ei lung ce-i atîrna în şuviţe.

— De ce? a întrebat rar.

Am dat din umeri. Pentru că îmi plăcuse, am vrut să-i spun. Dar nu m-a lăsat. A tăcut înaintea mea. Însă femeia nu înţelese.

— O melodie cheamă o alta...

O privi cercetător. Într-un tîrziu, zîmbi ciudat, strîmb.

— Tot aşa cum o speranţă cheamă o alta?...

— Da, spuse încet de tot, parcă ruşinată, Lady.

Surîsul îngăduitor renăscu din cenuşa buzelor lui. Şi apoi cîntă. Am avut senzaţia că a cîntat atunci numai pentru noi. Sau poate numai pentru Lady. A cîntat îndelung şi eu l-am fixat mult, pe bătrîn cu instrumentul său tînguitor, cu ochii albaştri pironiţi pe degetele care-i fugeau pe corzi, sau

adesea căutîndu-ne privirea. Şi cîntecul muri lent, într-o agonie densă, bătînd parcă din aripi în încăperea tavernei. M-am uitat fugitiv la Lady, dar nu mai existam, pentru că universul purta numai chipul cîntăreţului. Ceva se răsuci în mine şi am simţit nevoia să sfîşii vraja ţesută cu migală.

— Cine eşti tu? am întrebat brutal.

Bătrînul nu păru supărat.

— Un om.

Am ridicat din umeri, oarecum dezarmat.

— Toţi sîntem oameni, am spus cam fără rost.

Clătină din cap.

— Nu toţi.

Am tăcut, dezorientat. Lady mă privea aproape mustrător. Am deschis gura să vorbesc, dar omul mi-a luat-o înainte.

— Dar, dacă ţineţi morţiş, spuneţi-mi Fado.

Aşa a intrat Fado în viaţa noastră. Discret, poate timid, poate doar absent, trăind prea puţin printre noi, iubindu-se adesea cu Gy – instrumentul său femeie – mistuindu-se uneori de un foc lăuntric, care-l ardea mai ales noaptea, cu ochii plini de luminile stelelor filtrate de lacrimile sale.

— Pe Campo viaţa nu a fost niciodată veselă, mi-a spus odată Fado.

Am mîrîit ceva, mi-era somn, vreascurile mocneau roşu în negrul nopţii, Lady probabil visa dragostea din palate somptuoase şi bătrînul avea chef de vorbă.

— Te-ai născut aici? m-a întrebat agale.

— Mda, am făcut indispus, frecîndu-mă la ochi. Tu, nu? am mai bolborosit.

A zîmbit trist.

— Campo e o planetă tînără. Tînără şi ostilă.

L-am privit intrigat.

— Te preocupă şi altceva în afară de muzica care te plimbă prin alte spaţii?

A tăcut puţin, preocupat. Apoi a reluat:

— Muzica este tot viaţă. Sau poate speranţă. Şi, uneori, e păcat.

Somnul mi se risipise.

— Ce e păcat? Faptul că planeta Campo este **încă** ostilă? Crezi că războiul va dura o eternitate?

Fado se întinse după Gy, o luă şi o mîngîie duios, fără să-i atingă corzile, într-un fel de comunicare mută.

— Războiul... S-a terminat poate...

Am tresărit, m-am întors cu faţa în sus, spre stele şi am şuierat repede:

— Foarte bine. Campo este o planetă lagăr, cu condiţii aspre, hrană puţină şi supraveghere militară atentă, dar oamenii trăiesc aici de cincizeci de ani, se uită la soare, îmbătrînesc, tînjesc uneori după ceruri înstelate din alte lumi, dar şi aici există stele sub care se fac copii şi rodesc speranţe...

Gy scoase un acord ciudat, prelung.

— Da, speranţele... Fado-ul speranţelor...

Nu l-am înţeles. Ştiam că bătrînul purta numele unui anume cîntec vechi din lumea cea bună, cum zicea el, dar, în libertatea vieţii nomade de pe Campo, a avea dorinţa de a purta pentru un timp oarecare un nume ales de tine era doar o faţă a firescului. Dar nu am insistat. Fado rămăsese, pentru noi, cîntăreţul cu ghitara şi un tovarăş al vieţii din cîmpiile fără sfîrşit ale Campo-ului. Şi însoţitorii vin şi pleacă, fiecare cu gîndurile lui, cu speranţele lui...

Fado însă a rămas. Ajutor de nădejde în culegerea hranei şi în obţinerea ajutoarelor oficiale, martor tăcut al nopţilor mele de dragoste, omul care ştia să cînte şi să povestească alene, mergînd parcă cot la cot cu timpul care foşnea discret prin tufişurile scunde ale drumurilor noastre...

Într-o zi Lady s-a repezit în braţele mele.

— Am auzit că războiul e pe terminate. Şi că două crucişătoare se îndreaptă spre Campo cu provizii şi cu ordinul de a instala un transmiţător spre planetele populate ale Galaxiei, a turuit pe nerăsuflate, Lady, îmbujorată de emoţie.

Fado n-a tresărit. Mişcarea mîinii lui a continuat, cu o pauză aproape imperceptibilă, ducînd paharul la buze şi sorbind vinul infect. Am sărit în sus de la masă, fără a-mi păsa de privirile semnificative ale celorlalţi din jur.

— Ştiam eu! Lagărul va dispare. Viaţa va redeveni viaţă, am comentat repede.

Mă bucuram. Speranţele renăşteau. Campo, planeta lagăr a Confederaţiei, îşi va schimba numele. Nu se putea prelungi la infinit acest statut, oamenii aveau nevoie de libertatea Galaxiei, care era aproape, undeva mereu mai aproape...

— Conducerea militară a planetei este în alertă, mai spuse Lady, mîndră de noutăţile culese de pe la cunoştinţele ei din cîrciuma sordidă unde poposisem.

Bătrînul a ridicat atunci ochii spre mine.

— Chiar crezi? a şoptit stins.

Am înălţat din umeri.

— Bineînţeles. De ce nu?

A oftat încetişor.

— Al cîtelea zvon este acesta, pe care-l auzi şi la care te bucuri?

— Ce contează? Lumea a sperat întotdeauna într-o viaţă mai bună, şi acum speranţele sînt pe cale să devină realitate...

A închis ochii, obosit. Apoi i-a deschis cu o expresie aproape dură.

— Ascultaţi, copii. Vă voi cînta un cîntec. Fără Gy. Un cîntec care începe cu a fost odată... Deci, Fado a făcut o pauză, eu m-am aşezat, îmi aduc aminte perfect chipul lui de atunci, părea masca imobilă a propriei sale figuri, piatră lîngă piatră, rid lîngă rid, an lîngă an, şi încă ceva, nedefinit, ştiu doar că eu şi Lady am tresărit zgribuliţi, speriaţi, şi femeia a venit lîngă mine cuibărindu-se sub braţul meu, a fost odată, demult, o planetă pe care erau exilaţi oameni. Care rămăseseră, totuşi, oameni. Şi mai credeau şi în altceva, în afară de război, prigoană sau mizerie. Şi care au continuat să trăiască pe planeta-lagăr greu, din ce în ce mai greu, dar viaţa mergea numai înainte, ei mîncau, dormeau, făceau dragoste şi sperau. Sperau într-un viitor aşa cum îl doreau şi îl doriseră, deşi totul, dar absolut totul împrejur era împotriva gîndurilor lor. Dar ei sperau. Aşa pur şi simplu. Anii au trecut, mulţi, şi, chiar şi astăzi, pe planeta aceea, oamenii mai speră. Atît şi nimic mai mult.

Glasul lui Fado era încărcat de tristeţe. Se adunase ceva în el care izbucnea. Poate o slăbiciune, o oboseală, sau teama de bătrîneţe... Dar nu înţelegeam. Cu sentimentul că fac o blasfemie, am deschis gura.

— De ce? De ce atîta amărăciune?

Fado m-a privit lung, pierdut parcă undeva, pe undele mişcătoare ale altor spaţii, şi degetele i-au alunecat pe corzi, începînd un cîntec din acelea învolburate, vîscoase, grele de acorduri dureroase, o tînguire spasmodică a doi amanţi tîrzii, şi o revoltă surdă a lui Gy împotriva degetelor ce o torturau gingaş... Cîntecul muri la jumătatea unui acord.

— De ce? a replicat gînditor bătrînul. Pentru că oamenii nu au făcut nimic, în afara speranţei. Absolut nimic. Şi nici măcar speranţa nu le-a aparţinut.

A tăcut iarăşi, o clipă, apoi a continuat:

— Cînd Pandora a deschis şi apoi a trîntit capacul cutiei, păstrînd în ea numai plăpînda Speranţă, probabil că nu a realizat ce prostie imensă a făcut... Pentru că, la urma urmei, şi Speranţa era trimisă tot de zei, de zeii cei neîndurători...

Nu înţelegeam. Dar Fado nu vorbea cu noi, ci cu sine. Ştiam că nu are rost să-l întrerup.

— Şi pe planeta din poveste, oamenii au primit-o pe Pandora, fără ca măcar să ştie, şi cutia sa „minunată”...

Lady a tresărit violent, fără motiv, ca scuturată de un frison puternic, dar Fado nu a luat-o în seamă.

— O cutie electronică... Lucrînd pe cîmpul biologic uman, cu impulsuri demodulate de orice creier – cel puţin de condiţie medie – generînd astfel, la modul cel mai propriu al vorbirii, speranţe, speranţe filtrate de minţile oamenilor. Făcîndu-i să creadă că războiul se va termina în curînd, că hrana va redeveni abundentă, că nu vor mai muri copii de frig, că viaţa va redeveni viaţă...

M-am încruntat. Bătrînul amesteca poveşti inventate cu o realitate confuză. Se referea cu adevărat la Campo, sau totul era o ciudată istorioară a sa? Dar Fado părea că nici nu mai era conştient de prezenţa noastră.

— Şi speranţa aceasta artificială îi hrănea, îi oxigena, spre a-i amorţi. Mîine sau poimîine, lucrurile se vor schimba de la sine, spuneau ei. De ce să ne mai agităm? Zvonurile spun că mîine... Dacă nu mîine, poimîine. Sau zilele astea, oricum. Am aşteptat atîţia ani, ce mai contează cîteva zile? Mereu aceleaşi cîteva zile...

Am strîns ochii cu forţă. Fado amuţise brusc, cu privirea pironită pe fereastra murdară a birtului, şi mie mi se răsucea ceva în minte. Şi nu am mai întîrziat.

— Fado, am zis bucuros, dacă totul este adevărat, şi tu nu vorbeşti în vînt, înseamnă că ştii, şi nu eşti afectat de aceste..., am făcut o pauză, căutînd cuvîntul potrivit, apoi am continuat oarecum dezorientat, aparate electronice, înseamnă că vii din afară, şi ai sosit aici ca să ne salvezi, tu eşti cel pe care-l aşteptam, tu eşti omul care va elibera Campo-ul de viaţa sa, tu, nu-i aşa, spune-mi da?

Bătrînul m-a învăluit pe mine şi pe Lady cu o privire caldă, umedă, s-a ridicat încet de la masă şi a şoptit ceva din care nu am înţeles decît:

— Poţi lupta împotriva unei speranţe numai cu o altă speranţă?

Şi-a trecut cureaua lui Gy pe după umăr, pregătindu-se de plecare şi murmurînd aproape imperceptibil:

— Naivilor...

Lady a vrut să facă sau să spună ceva, dar nu am lăsat-o şi am ţinut-o strîns după umeri, lipită de corpul meu, şi amîndoi am privit tăcuţi umbra bătrînului Fado care-şi căuta obosită drum spre uşa neagră a cîrciumii de

lemn ud.

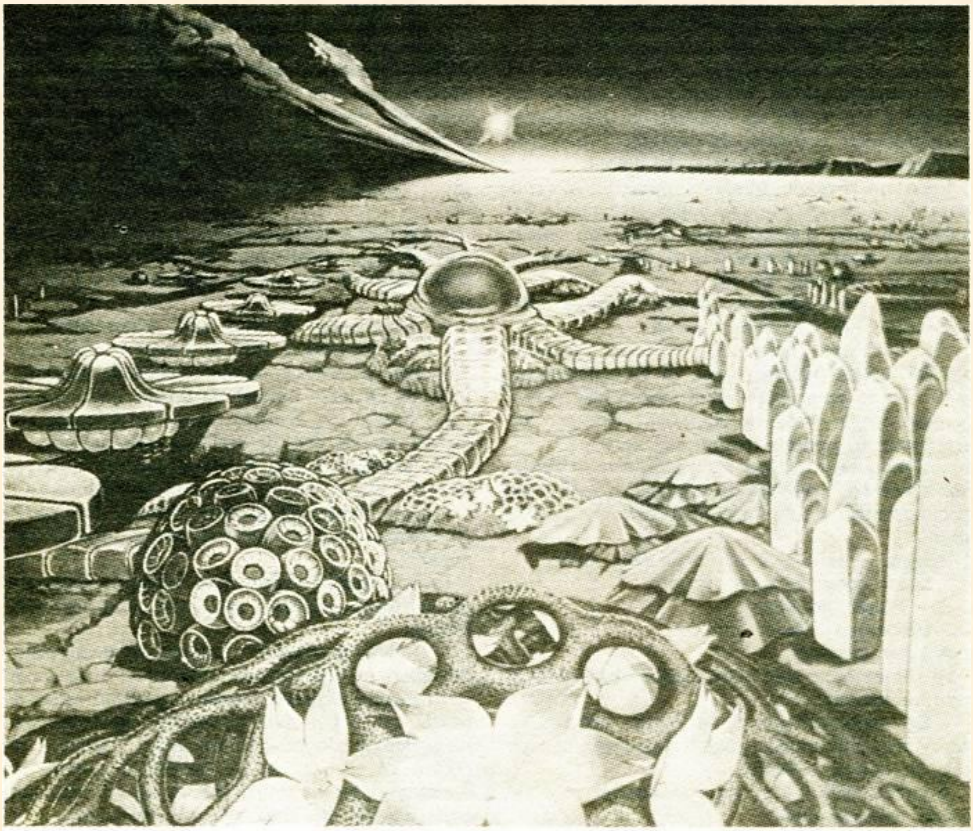

Pictura de UTE OSTER WALDER